22.07.UOIS_Archive_85

ДЕРЖБУД УРСР
УКРАЇНСЬКЕ СПЕЦІАЛЬНЕ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНЕ
ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ
ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ
«УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА
КОМПЛЕКСНА
АРХІТЕКТУРНО-
РЕСТАВРАЦІЙНА
МАЙСТЕРНЯ

Пам"ятка архітектури охР 44
Руїни синагоги "Золота
роза" в м.Львові. Матері-
али історико-архівних та
бібліографічних пошуків
т.II кн.2 м.Львів 8

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ДЕРЖБУД УРСР — УСНРВУ

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ
ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ «УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА
КОМПЛЕКСНА АРХІТЕКТУРНО-РЕСТАВРАЦІЙНА
МАЙСТЕРНЯ

ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ (охор. № 344)

"Руїни синагоги "Золота Роза" в м.Львові

Матеріали історико-архівних та бібліографічних пошуків

Том П Книга 2

Шифр

Управління охорони історичного середовища

Начальник ЛКАРМ І.Р.Могитич

Головний спеціаліст ЛКАРМ В.С.Вуйцик

Головний архітектор проектів Любовський

НАА АРМ-2

Львів — 1988 р.

uma.lvivcenter.org

Замовник: ДІАЗ м.Львів

Стадія : Науково-архівні пошуки

Авторський колектив та відповідальні виконавці

Прізвище, ім"я, по-бвтькові	Посада	Ступінь участі в розробці
Новаківська Г.М.	Кер.групи	автор
Александрович В.С.	Кер.групи	

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

ГАП Я.О.Кушнір

Нормоконтроль Л.М.Дмитрович

uma.lvivcenter.org

Склад документації по договору № 88 - 34 від 20 січня 1988 року по пам"ятці архітектури "Руїни синагоги "Золота Роза" в м.Львові / охр. № 344 /

Том І		Попередні роботи. Фотофіксація
Том П	Книга І	Обміри пам"ятки
	Книга 2	Матеріали історико-архівних пошуків та бібліографічних пошуків
	Книга 3	Зондажі, шурфи
Том Ш		Ескізний проект реставрації
Том У		Робочі креслення
	Книга 4	Проект впорядкування території
Том УІ		Кошториси

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

РУЇНИ СИНАГОГИ "ЗОЛОТА РОЖА".

В формуванні архітектурного обличчя міста Львова, розвитку його забудови особливе місце посідають останні десятиліття ХУІ ст. Серед пам"яток, котрі визначають характер архітектури старої частини міста, домінують будівлі саме останніх десятиліть ХУІ ст. Найбільше їх включає до свого складу архітектурний ансамбль площі Ринок, проте вцілілі пам"ятки, а також документальні матеріали, котрі подекуди доповнюють дуже вагомими штрихами картину розвитку будівельної справи на львівському грунті, свідчать, що інтенсивне будівництво велося й в інших дільницях середмістя, в тому числі й у тих його районах, де проживало українське, вірменське та єврейське його населення. Від часу складення збереженої в своїх основних засадах планувальної структури львівського середмістя кожна з трьох вказаних націй, як їх іменували тоді у Львові, жила в певному районі середмістя, мала свою дільницю. Єврейська община придбала у магістрату невелику за площею територію, в тій частині міста, котра обмежувалася зі сходу і півдня міськими мурами, а з заходу та півночі - двома вулицями, котрі виходили з південно-східного кута Ринкової площі. Єврейська община займала більшу частину цієї порівняно невеликої ділянки середмістя. Тут концентрувалося все її життя, в тому числі й релігійне.

Центром релігійного життя львівськ ої єврейської громади віддавна була розташована в східній частині єврейського кварталу синагога. Відомо, що в 1571 р. вона горіла й незабаром була повністю відбудована після пожежі, очевидно, в основному, в своїх первісних формах та розмірах. Ця віддавна існуюча божниця, ймовірно, вже не вміщаля всіх віруючих, кількість яких, безперечно, значно зросла від часу її спорудження. Крім місцевого населення, звичайно, треба брати до уваги ще й численних приїжджих, в першу чергу купців, котрі звідусіль прибували до Львова. Зрозуміло, все це слід врахо-

Управління охорони історичного середовища
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

вувати серед тих причин, котрі привели до спорудження нової синагоги в єврейському кварталі. Вона була споруджена як приватна божниця, щось на зразок домашньої каплиці і це свідчить про відчутні зміни у відношенні до проблем релігійного культу у середовищі львівської єврейської общини. В цьому слід бачити прояв характерних для західноукраїнських земель XУI ст. в цілому кардинальних світоглядних зрушень, рості індивідуалізму, значення окремої людської особистості, в результаті якого індивід починає відігравати все більш вагому роль у всіх сферах суспільно-політичного життя.

Однією з таких яскраво виражених індивідуальностей, котрих висунула львівська дійсність другої половини XУI ст., був багатий єврейський купець Ісаак Нахманович /? - 1595/. Він вів активні торгово-фінансові операції, був добре відомий при королівському дворі, котрому неодноразово надавав позики. І. Нахманович належав до числа найзаможніших львівських городян. Проте в історію Ісаак Нахманович увійшов не стільки завдяки своєму багатству, скільки як фундатор синагоги "Золота Рожа" - однієї з кращих серед відомих пам"яток львівської архітектури другої половини XУI ст., одного з характерних творінь архітектури львівського Ренесансу.

Ідея спорудження синагоги, наскільки можна здогадуватись, визріла у Ісаака Нахмановича перед кінцем 1570-х рр. Її практична реалізація почалася з придбання ним у міського магістрату ділянки землі, відомої під назвою Олеського грунту. Назва ця походила від прізвиська польського магната Яна з Сенна Олеського, котрий отримав вказану парцелю в подарунок від короля в середині XУ ст. Ян Олеський спорудив тут будинок, котрий пізніше було розібрано й на звільненій таким чином ділянці споруджено кірат - кінський млин. Наприкінці 1570-х рр. грунт пустував, тому Ісаак Нахманович

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

легко зумів домовитись, користуючись своїм впливом, про придбання грунту. 25 вересня Рада міста Львова прийняла рішення про продаж Олеської парцелі Ісааку Нахмановичу, а двома днями пізніше, 26 вересня, покупка була юридично оформлена й ділянка перейшла у власність єврейського купця.

Вирішивши збудувати нову синагогу, Ісаак Нахманович зіткнувся з цілим рядом звичних в таких випадках обмежень, котрі випливали з практикованої в тодішній Речі Посполитій дискримінації єврейського населення, заснованої на релігійному грунті. В першу чергу спорудження нової синагоги було обумовлене дозволом короля. Використовуючи свої зв"язки з королівським двором, Ісаак Нахманович зумів такий дозвіл отримати. Відповідний документ королівська канцелярія видала 24 березня 1581 р. - рівно через пів року після того, як Рада міста Львова прийняла рішення продати Олеський грунт І. Нахмановичу. По друге, крім королівського дозволу потрібен був ще й дозвіл місцевих релігійних властей, в даному конкретному випадку львівського католицького архієпископа, проте якимось чином І. Нахмановичу вдалося його обійти. Існував також цілий ряд приписів, котрі регламентували зовнішній вигляд, розміри, оздоблення екстер"єру синагоги. Зовні вона не могла мати багатого декору, не кажучи вже про те, що сама іудаїстська релігія не використовувала в культовій практиці фігурні зображення, синагога не могла мати й того багатого орнаментального декору, котрий так характерний для львівського ренесансного будівництва. Регламентація стосувалася й висоти споруди, тому синагоги, споруджувані в давні часи, невисокі, приземкуваті. Дана обставина примушувала будівничих заглиблювати саму споруду в землю, що давало змогу розвинути інтер"єр в висоту. Заглиблення синагоги в землю спричинялося до того, що в неї заходили сходинками вниз. Зрозуміло, що всі ці приписи багато в

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

чому наперед визначали ті конкретні завдання, котрі приходилося розв"язувати архітекторові при проектуванні та спорудженні синагоги.

Будівничим "Золотої Рожі", як видно з його власного свідчення /переклад його тексту додається/, складеного перед Радою міста Львова І3 грудня І604 р., був архітектор Павло Щасливий./? - І607/. Він належав до вельми чисельної тоді у Львові плеяди будівничих італійського походження, котрі працювали як в самому місті - архітектурне обличчя ренесансного Львова постало власне їх трудами - так і далеко поза його межами. Час його приїзду до Львова не відомий. За документами міського архіву вдається встановити, що жив у місті вже в І580 р., і то напевно, вже якийсь час, бо встиг виробити собі добре ім"я в очах замовників й мав немало роботи. Саме у І580 р. львівські будівничі заскаржили Павла Щасливого перед Радою міста, що він разом з своїм спільником Петром Жичливим всупереч декретові Ради, згідно з яким жоден майстер не має права одночасно будувати більш ніж дві споруди, має їх одночасно декілька. Очевидно, майстер Павло міг собі дозволити таке вільне поводження з цеховими правилами. Не виключено, він був на якомусь особливому становищі, тим більше, що міське право отримав лише в І585 р. і, до речі, в тому ж таки році став цехмайстром. Варто звернути увагу й на ту обставину, що обидві дружини архітектора були шляхтянками. Життєвий шлях Павла Щасливого завершився в Жовкві /з І952 р. Нестеров/, куди він перебрався після заснування міста наприкінці ХУІ ст. Архітектор помер жовківським війтом, безперечно, доклавши своїх зусиль до розбудови новозаснованого міста, спорудження замку в Жовкві.

Правдоподібно, Павло Щасливий мусів мати більш тісні контакти і в єврейському кварталі у Львові й більше тут будувати. Єдиним і

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

найбільш вагомим нині, на жаль, уже тільки частково збереженим свідченням цих зв"язків і є синагога "Золота Рожа". Єврейський напис на замковому камені в центрі її склепіння вказував на спорудження будівлі у I582 р. Цю дату посередньо підтверджує й інше джерело - лист до Риму тодішнього львівського католицького архієпископа Яна Димитрія Соліковського від 27 липня I583 р., в якому він, зокрема, згадує про новозбудовану синагогу.

Збудована у I582 р. синагога "Золота Рожа" становила невелику, майже квадратну в плані будівлю з готичним склепінням з нервюрами. В кожній з чотирьох стін вона мала по два високих вікна в стрільчастих нішах з кам"яним обрамленням, розташованих у верхніх частинах стін. До західної стіни синагоги примикала низька одноповерхова споруда, невисокий дах якої доходив до вікон божниці. В центральній частині цієї прибудови знаходився вхід до синагого, якби її сіни, по обидва боки від якого розміщувалися два невеликі склепи з низьким склепінням. Вказана прибудова, можливо, існувала ще до спорудження синагоги. Таку думку дозволяє висловити вже згадуване свідчення Павла Щасливого від I3 грудня I604 р., де він говорить про спорудження ним "школи" "при котрій вже було два склепи", які пізніше було "зламано", тобто розібрано. Оскільки синагога традиційно була заглиблена в землю, від дверей до неї заходили по [illegible] сходинках. Синагога не мала підлоги, а биту земляну долівку. Посередині приміщення знаходилось невелике підвищення з якого виголошували Святе письмо. В оформленні інтер"єру роль основної домінанти відігравала вівтарна ніша, зроблена у вигляді ренесансного порталу з трикутним фронтоном, щедро прикрашеного білокам"яною різьбою з стилізованими рослинними та орнаментальними мотивами. До неї вели кам"яні сходи, дещо зміщені вліво від осі симетрії споруди.

Управління охорони історичного середовища
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Як уже відзначалося, "Золота Рожа" споруджувалася як приватна каплиця Ісаака Нахмановича й в перший, порівняно короткий період свого існування зберігала цей статус. В зв"язку з цим доступ до божниці було обмежено. Вільним він був тільки в часі молитви та впродовж наступної півтори години. Приватний характер "Золотої Рожі" підтверджується й документальними матеріалами львівського міського архіву. Так 13 лютого 1587 р. львівський патрицій Станіслав Шольц Вольфович маючи до Ісаака Нахмановича певні грошові претензії отримав право інтромісії, тобто вступу у володіння на належні тому"кам"яний будинок та дім, названий єврейською школою".

Хоч "Золота Рожа" й була, згідно з своїм офіційним статусом, приватною каплицею, дозволений до неї, хоч і в дуже обмеженому часі, вільний доступ всім бажаючим, робив нову синагогу чимось більшим і більш важливим в житті львівської єврейської общини, ніж просто приватна каплиця. Очевидно, вже в самому її стані фактичному в житті єврейського кварталу були закладені основи для майбутньої офіційної зміни її статусу. В цьому ж слід бачити й головні причини тієї перебудови синагоги, котру Ісаак Нахманович вирішив провести в останні роки свого життя. В ході робіт планувалося настелити кам"яну підлогу й спорудити, у відповідності з прийнятою традицією, окрему галерею для жінок. Ісаак Нахманович зробив необхідні приготування й в 1594 р. отримав дозвіл на спорудження над прибудовою, котра примикала до західної стіни синагоги, галереї для жінок. Однак втілити ці наміри Ісаак Нахманович не встиг через несподівану смерть у 1595 р. В тому ж таки році перебудова була здійснена синами й спадкоємцями І. Нахмановича Марком та Нахманом Ісаковичами. Крім уже згадуваного Павла Щасливого перебудову провадили також мулярські майстри Амвросій Прихильний, Адам Покора

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

та названий лише по імені Захарія. В особі останнього, можливо, слід бачити львівського майстра рубежу ХУІ/ХУІІ ст. Захарію Справного. Два інші названі тут майстри - Амвросій Прихильний та Адам Покора - належать до відомих львівських будівничих першої половини ХУІІ ст. й участь у перебудові "Золотої Рожі" мусіла належати до числа їх ранніх робіт.

При перебудові синагоги у І595 р. було розібрано дах на прибудові до західної її стіни й на ній влаштовано галерею для жінок. Для того, щоб відкрити її в інтер"єр синагоги, прийшлося розібрати верхню частину західної стіни божниці з обидвома вікнами Одночасно зведено стіну, котра замикала галерею з заходу. На місці первісної західної стіни синагоги залишено два опорні стовпи, котрі покликані були підтримувати галерею для жінок. Тоді ж розібрано стіни в колишній західній прибудові й об"єднано її в одне приміщення. Сходи на галерею для жінок було споруджено зовні синагоги. Оскільки магістрат висловився проти їх перекриття й не дав на це своєї згоди, їх прийшлося влаштувати відкритими. Була також забрукована долівка синагоги. В результаті проведених робіт божниця майже вдвічі виросла в розмірах, змінився її план: будучи первісно близькою до квадрата, тепер вона набрала вигляду витягнутого з заходу на схід прямокутника.

Перебудова І595 р. відкриває новий етап історії "Золотої Рожі". Відтоді її соруда не зазнавала суттєвих змін, тому синагога була однією з небагатьох у Львові майже повністю збережених будівель ХУІ ст. Особливо заслуговує бути підкресленою досить добре відома з документів історія її спорудження, що для Львова, слід відзначити, становить досить велику рідкість. Все це ставить "Золоту Рожу" на особливе місце серед пам"яток львівської архітектури другої половини ХУІ ст.

uma.lvivcenter.org

На жаль, конкретних відомостей про первісне оформлення синагоги розшукати не вдалося. З наявних іконографічних матеріалів з нього відома лише декоративна білокам"яна різьба. Свій акцент в формування образу інтер"єру вносили різноманітні металеві вироби, зокрема, обов"язкові в інтер"єрах синагог численні світильники. Можливо, білокам"яна різьба в інтер"єрі мала поліхромію і позолоту, як це практикувалося нерідко в тогочасній мистецькій практиці. Могли бути в інтер"єрі синагоги й настінні розписи - як написи з літургічними текстами, так і декоративні композиції, ~~зокрема букети в вазах~~. в рамках того, що допускала в культовий інтер"єр іудаїстська традиція, зокрема букети в вазах. Розписи такого роду в "Золотій Рожі" добре відомі за фотографіями, зробленими вже в нашому столітті. Навіть якщо вони й досить пізні, то можуть мати під собою вельми ранню традицію. В зв"язку з цим питанням варто звернути увагу на не відомого до цього часу в літературі львівського єврейського маляра кінця XVI ст. Ісаака, єдина виявлена згадка про якого міститься в одній з актових книг львівського війтівського уряду й відноситься до 2 жовтня 1597 р./ЦДІА УРСР у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 397, с. 934/. До речі, це єдине ім"я єврейського маляра, котре вдалося знайти в документальних матеріалах львівського міського архіву XVI-XVII ст.

Після перебудови 1595 р. "Золота Рожа" надалі залишалася приватною каплицею. Між братами Ісаковичами навіть виникла суперечка про порядок доступу віруючих. Нахман Ісакович в цьому питанні не хотів відступати від позицій покійного батька, котрий, як вказувалося, обмежив доступ в синагогу для сторонніх часом молитви й наступною половиною години. Марк Ісакович був взагалі проти будь-яких обмежень у цьому питанні. Нахман після суперечок змушений був прийняти точку зору свого брата й будь-які обмеження доступу

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

до синагоги було знесено. Практично це означало цілковиту зміну первісного статусу "Золотої Рожі": вона незабаром стає головною міською синагогою.

До перших років XVII ст. відноситься тривалий судовий процес між львівською єврейською общиною та львівськими єзуїтами, в центрі якого опинилася "Золота Рожа". Привід до нього дав король Сигізмунд III, котрий, як відомо, активно підтримував орден єзуїтів. Оскільки запроваджені до Львова ще на початку 1580-х рр. монахи не мали своїх монастирських споруд, король віддав єзуїтам для спорудження монастиря територію, котру займала єврейська община. Такий хід Сигізмунд III мотивував тим, що нібито магістрат незаконно продав вказану дільницю середмістя єврейській громаді. Євреї, зрозуміло, обороняли свої права в судовому порядку, але справитись з могутньою єзуїтською організацією їм було не під силу. Єзуїти зуміли добитися вигідного їм рішення суду й отримали рішення, згідно з яким територія єврейського кварталу переходила в їхні руки. Рішенням суду в руки єзуїтів мала перейти й "Золота Рожа", нові господарі, зрозуміло, готувалися переробити її на костьол. Оскільки рішення суду не можна було не виконати, Ісаковичі змушені були в присутності властей передати єзуїтам синагогу разом з ключами. Здавалося б, єзуїти мали підстави тріумфувати, але їх радість виявилася надаремною.

"Золота Рожа" була споруджена в глибині подвір'я й з трьох сторін щільно оточена сусідніми будівлями, так що доступ до самої споруди був через єдиний вхід з заходу. І вхід цей був з подвір"я будинку Нахмановичів, котрий фасадом виходив на вулицю. Господарі зуміли дуже хитро, справді по єзуїтськи використати ситуацію, що склалася. Адже й Ісак Нахманович свого часу і Нахман Ісакович не схильні були вільно допускати в синагогу навіть

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

своїх єдиновірців.через власне подвір"я. Саме цей приватновласницький момент і відіграв основну роль у тому, що гадана перемога єзуїтів над єврейською общиною виявилася позбавленою будь-якого сенсу. Бо впустивши єзуїтів на своє подвір"я і передавши їм, на виконання судового рішення, ключі від синагоги, Нахмановичі тут же заявили непрошеним сусідам, що більше їх через своє подвір"я пускати не мають наміру. Наступного разу брама будинку Ісаковичів і справді виявилася зачиненою й у відповідь на наполегливий стукіт господарі категорично відмовилися її відчинити. На цей раз єврейська община мала всі підстави святкувати перемогу, бо єзуїтам в даній ситуації не залишалося нічого іншого, як відступити синагогу її попереднім власникам. Сторони зуміли дійти в взаємовигідної, наскільки це було можливо в даному випадку, згоди. Отримавши понад 20000 золотих відступного, єзуїти перебралися на протилежний к нець міста, де й звели збережений до нашого часу свій костьол. А "Золота Рожа" була повернута єврейській общині й в I609 р. в ній відновилися богослужіння.

Коли завдяки вцілілим документальним матеріалам львівського міського архіву обставини будівництва синагоги "Золота Рожа" й ранній період її історії відомі, як на львівську ситуацію, дуже добре, то з пізнішого часу відомостей про неї значно менше, вони мають розрізнений, уривчастий характер.

В I664 р. синагога була розграбована в часі великого єврейського погрому, що, звичайно, позначилося не стільки на самій будівлі, скільки на тих предметах спорядження та культового призначення, котрі в ній знаходились. Найраніші з тих речей, котрі знаходилися в інтер"єрі синагоги, походили переважно з другої половини XYII ст, тобто з часу після погрому.

В часі захоплення Львова шведами у I704 р. загарбники у

uma.lvivcenter.org

дворі синагоги поприбивали за руки єврейських старійшин і ті висіли, поки підставлені їм під ноги кошики не наповнились золотом і сріблом.

Виготовлене в другій половині XVIII ст. обрамлення дверей синагоги свідчить про якісь роботи, проведені в ній у вказаний час, можливо, один із чергових ремонтів.

"Золота Рожа" залишалася головною синагогою Львова до 1801 р., коли остаточно уступила свою першість, зберігши, однак, за собою статус найстарішої синагоги, вцілілої на західноукраїнських землях.

Під час німецько-фашистської окупації Львова в ході Великої Вітчизняної війни в зв"язку з провадженою фашистським урядом політикою геноциду щодо єврейського населення синагога була спочатку розграбована з повною втратою всього рухомого спорядження, котре знаходилося в її інтер"єрі, а після цього підірвана.

У повоєнний час вцілілі стіни синагоги законсервовано з метою їх надальшого збереження й запобігання можливого руйнування.

На даний час від синагоги в доброму стані практично на всю свою висоту збереглася лише північна стіна. Від східної стіни вцілів невеликий фрагмент з частиною обрамлення вікна лівого й фрагмент стіни під вікном. Залишився також невеликий фрагмент з первісної західної стіни синагоги 1582 р., розібраної при спорудженні галереї для жінок у 1595 р. Західна стіна /зовнішня стіна галереї для жінок/ збереглася трохи більше ніж на половину своєї висоти. Східна стіна синагоги зруйнована повністю. Збережені стіни в даний час зверху накриті бляхою. В західній стіні залишились на своєму первісному місці старі залізні вхідні двері. Вони сильно пошкоджені іржею й частково знищені в нижній частині.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Оглянути їх не було можливості, оскільки зовні вони закладені. На західній стіні синагоги збереглися п"яти, на які спиралися нервюри, й невеликий фрагмент нервюри в центрі стіни між вікнами. На вцілілій частині східної стіни частково зберігся напис, котрий знаходився ліворуч вівтарної ніші. В руїнах залишились окремі фрагменти білокам"яної різьби з оформлення інтер"єру.

Синагога споруджена з каменю і цегли, стіни тиньковані, підлога викладена кам"яними плитами.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

З матеріалів судового процесу між єзуїтами та львівською єврейською общиною: свідчення мулярських майстрів про будівництво синагоги "Золота Рожа."

1604 р., грудня 13.

Дев"ятий свідок чесний Павло Щасливий, муляр, так заявив : "Я будував ту нову школу, котрої було вздовж на вісімнадцять ліктів, при котрій вже було два склепи. Дано їх пізніше зламати, тоді тими склепами причинилося, що її / довжина / є близько тридцяти ліктів. І знову де були ті склепи, нагорі є склепіння, на якому єврейки відправляють своє богослужіння ".

Десятий свідок Амвросій Прихильний, мулярський майстер.

" Є та нова школа більша, ніж стара, бо мала раніше 18 ліктів вздовж, а вшир - шістнадцять, але пізніше їй два склепи, котрі при ній були, поламавши /їх/, придали, тому вона тепер має двадцять вісім з половиною, або двадцять дев"ять ліктів. До того ще / там /, де ті склепи були, є над нижнім місцем склепіння, на котрому склепінні нагорі євреїнки свої шемрання відправляють . І так багато там буває євреїв, єврейських дітей і єврейок, що коли там в божниці поправлялася, або клалася підлога, тоді через пару, котрої там надихали, не міг чоловік там перебути, бо їх там дуже багато буває й місця свої куплені мають, на яких кожен єврей має свою лавку / для відправлення богослужінь /."

Так само засвідчили чесні Адам де Лярто і Захарія, мулярські майстри ".

Центральний державний історичний архів УРСР у Львові, фонд 52, опис 2, справа 20 / Актова книга Ради міста Львова за 1604 р./, сторінка 612 - 613.

Примітка : В системі мір кінця XVI ст. вживали лікоть коронний, котрий дорівнював 54,94 см., та лікоть львівський, котрий становив 5/4 коронного ліктя, тобто 68,77 см.

Управління охорони історичного середовища Центр міської історії Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА :

I. Актова книга Ради міста Львова за 1604 рік. – Центральний державний історичний архів УРСР у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 20.
2. Balaban Majer. Izak Nachmanowicz żyd lwowski XVI wieku. Lwów, 1904 (odbitka z Rocznika żydowskiego).
3. Balaban Majer. Dzielnica żydowska, jej dzieje i zabytki. Lwów, 1909.
4. Balaban Majer. Żydzi lwowscy na przełomie XVI i XVII wieku. Lwów, 1909.
5. Janusz Bogdan. Zabytki monumentalnej architektury Lwowa. Lwów, 1928.
6. Jarorski F. Złota Róża. – Tydzień, 1902, №32.
7. Łoziński Władysław. Sztuka lwowska w XVI i XVII wieku. Architektura i rzeźba. Lwów, 1898.
8. Majkowski Tadeusz. Dawny Lwów, jego sztuka i kultura artystyczna. Londyn, 1974.

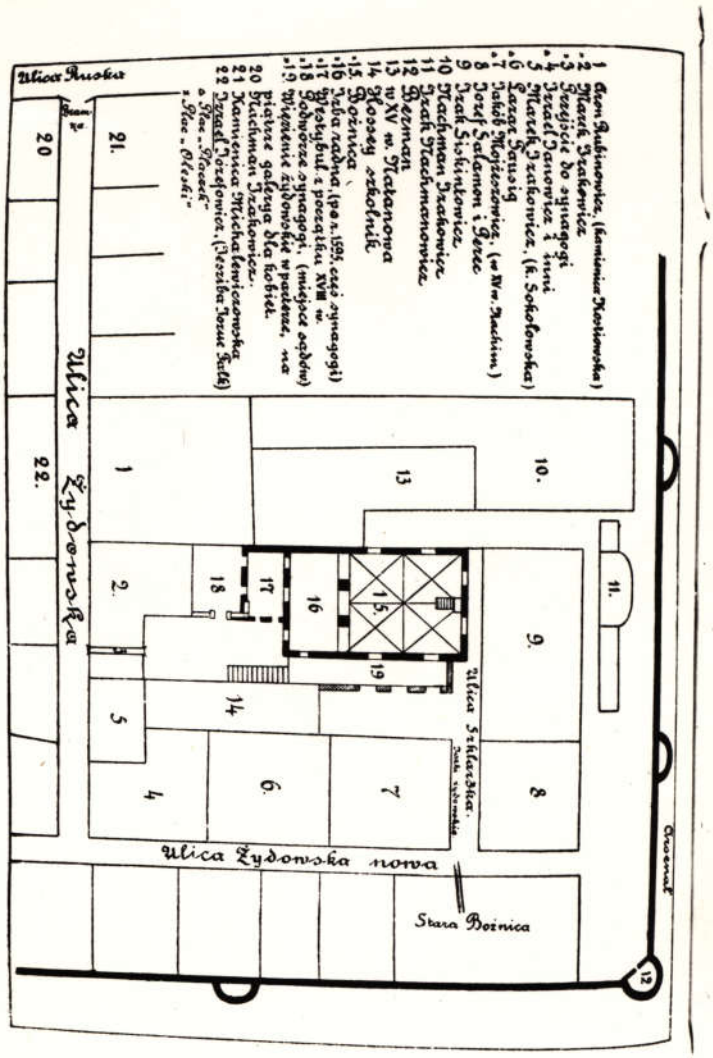
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ.

I. Ситуаційний план синагоги "Золота Рожа".
2. План синагоги, спорудженої в I582 р.
3. План синагоги після перебудови в I595 р.
4. Вид на синагогу з заходу.
4. Розріз синагоги. Вид на західну стіну.
5. Вид на східну стіну синагоги.
6. Розріз синагоги "Золота Рожа".
7. Інтер"єр синагоги "Золота Рожа".
8. Інтер"єр синагоги "Золота Рожа".
9. Двері синагоги "Золота Рожа".
I0. Вівтарна ніша синагоги "Золота Рожа".
II. Фрагмент декоративної різьби з синагоги "Золота рожа".

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

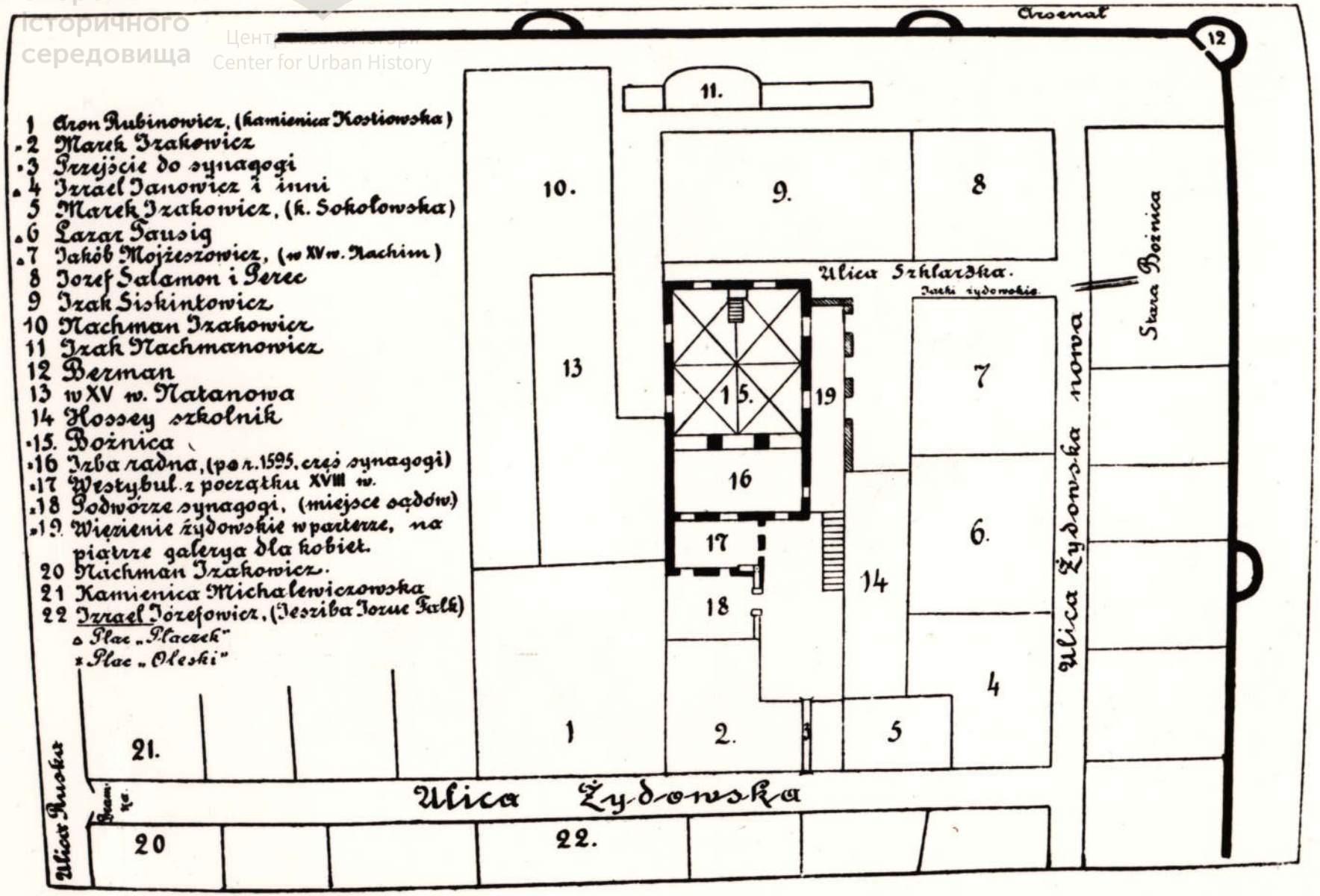
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 27.
Skombinowany plan Ghetta dla objaśnienia procesu.

uma.lvivcenter.org

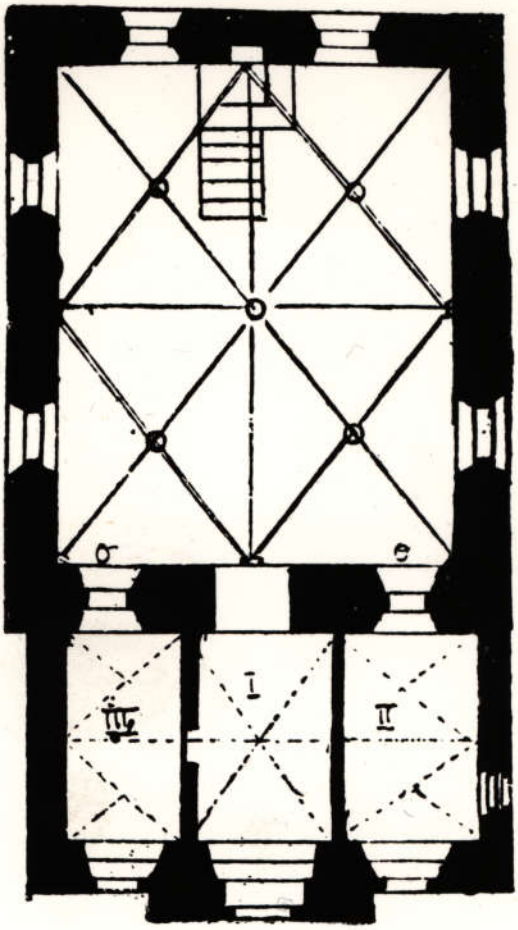
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 27.
Skombinowany plan Ghetta dla objaśnienia procesu.

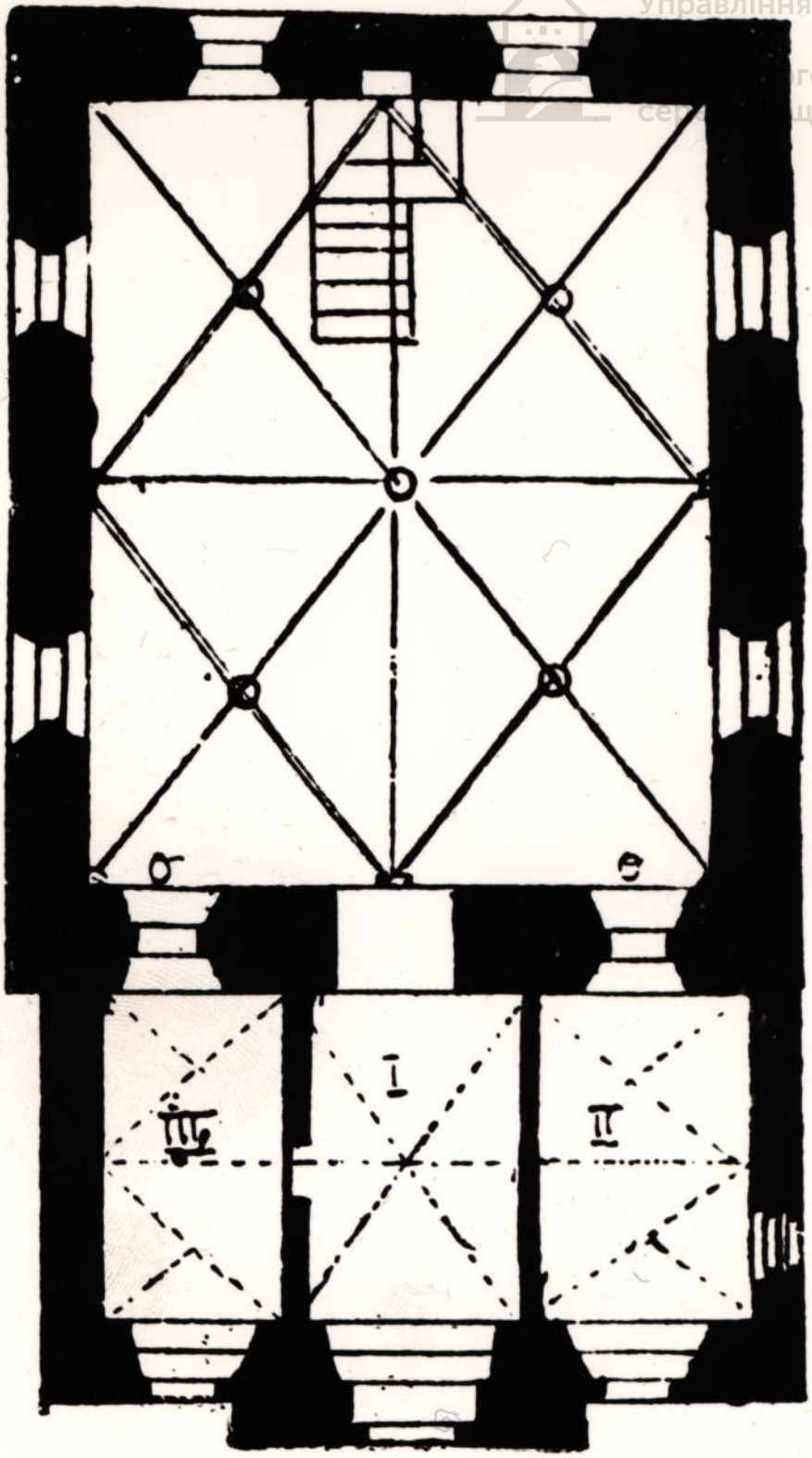
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 11.
Zarys poziomy synagogi Izaka Nachmanowicza przed rekonstrukcyą w 1595 r. I przedsionek, II i III sklepione izby.

uma.lvivcenter.org

Ryc. 11.

Zarys poziomy synagogi Izaka Nachmanowicza przed rekonstrukcyą w 1595 r. I przedsionek, II i III sklepione izby.

Управління
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

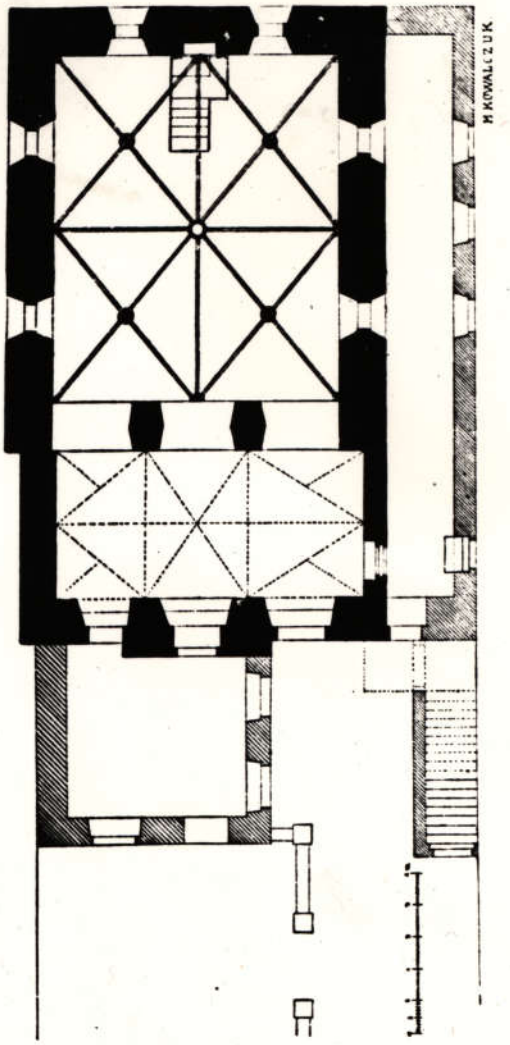

Fig. 15.

Rzut poziomy „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

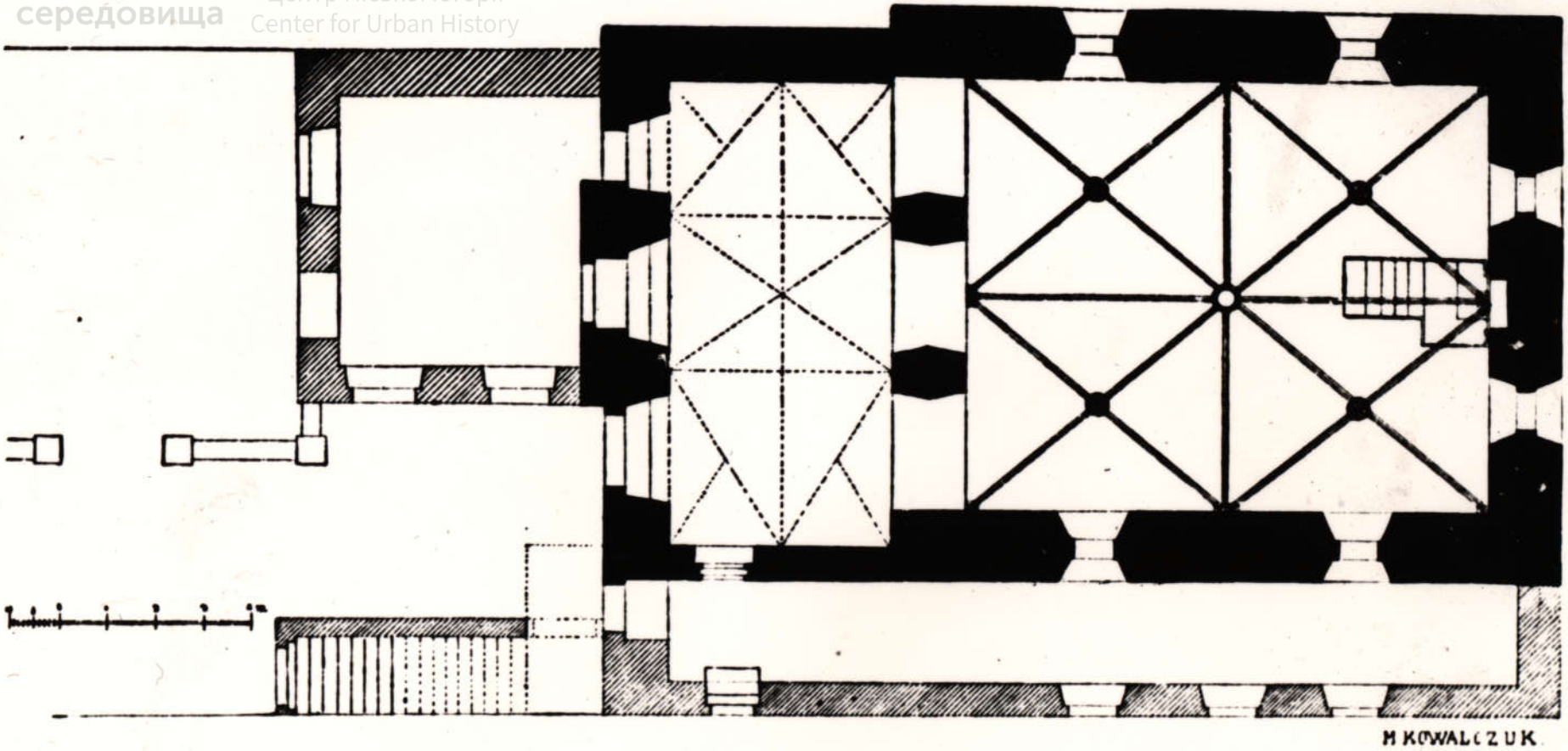
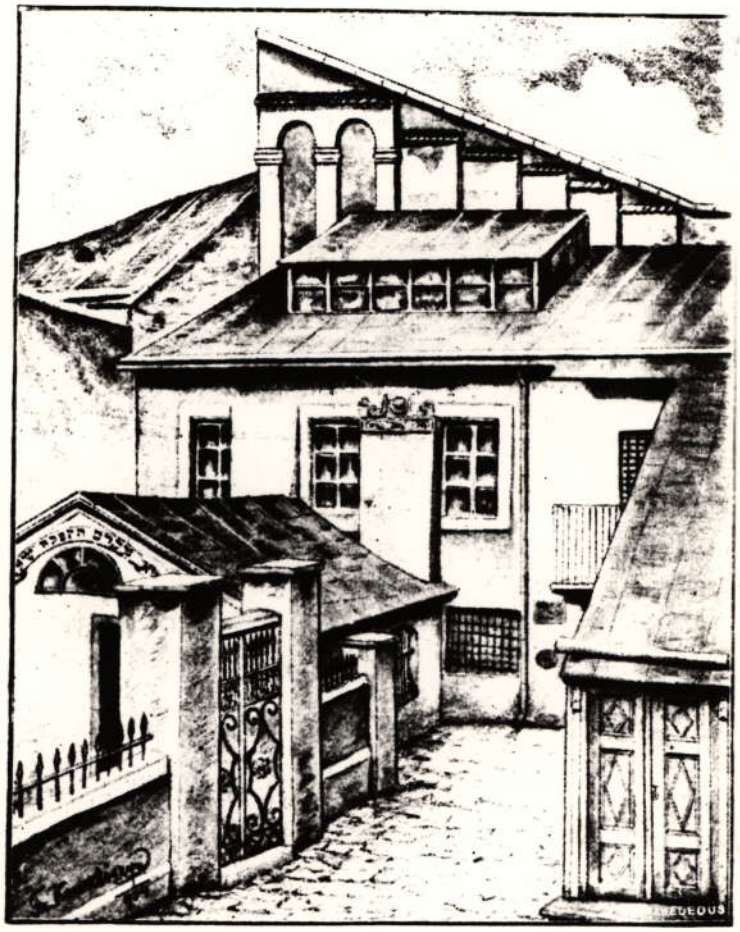

Fig. 15.

Rzut poziomy „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

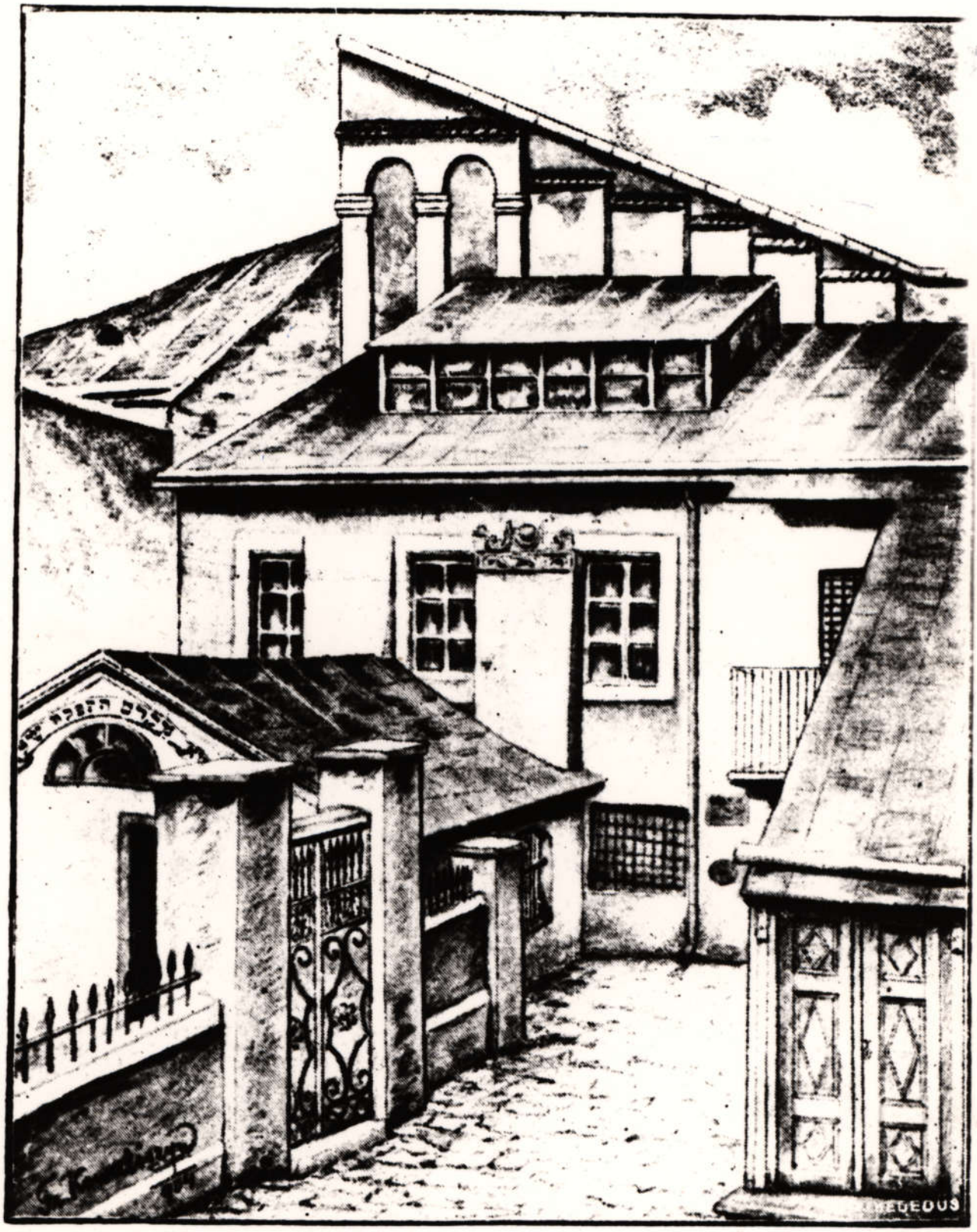
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 8. **Widok zewnętrzny synogogi Nachmanowiczów.**
(Rys. Fr. Kowaliszyn).

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 8. **Widok zewnętrzny synogogi Nachmanowiczów.**
(Rys. Fr. Kowaliszyn).

uma.lvivcenter.org

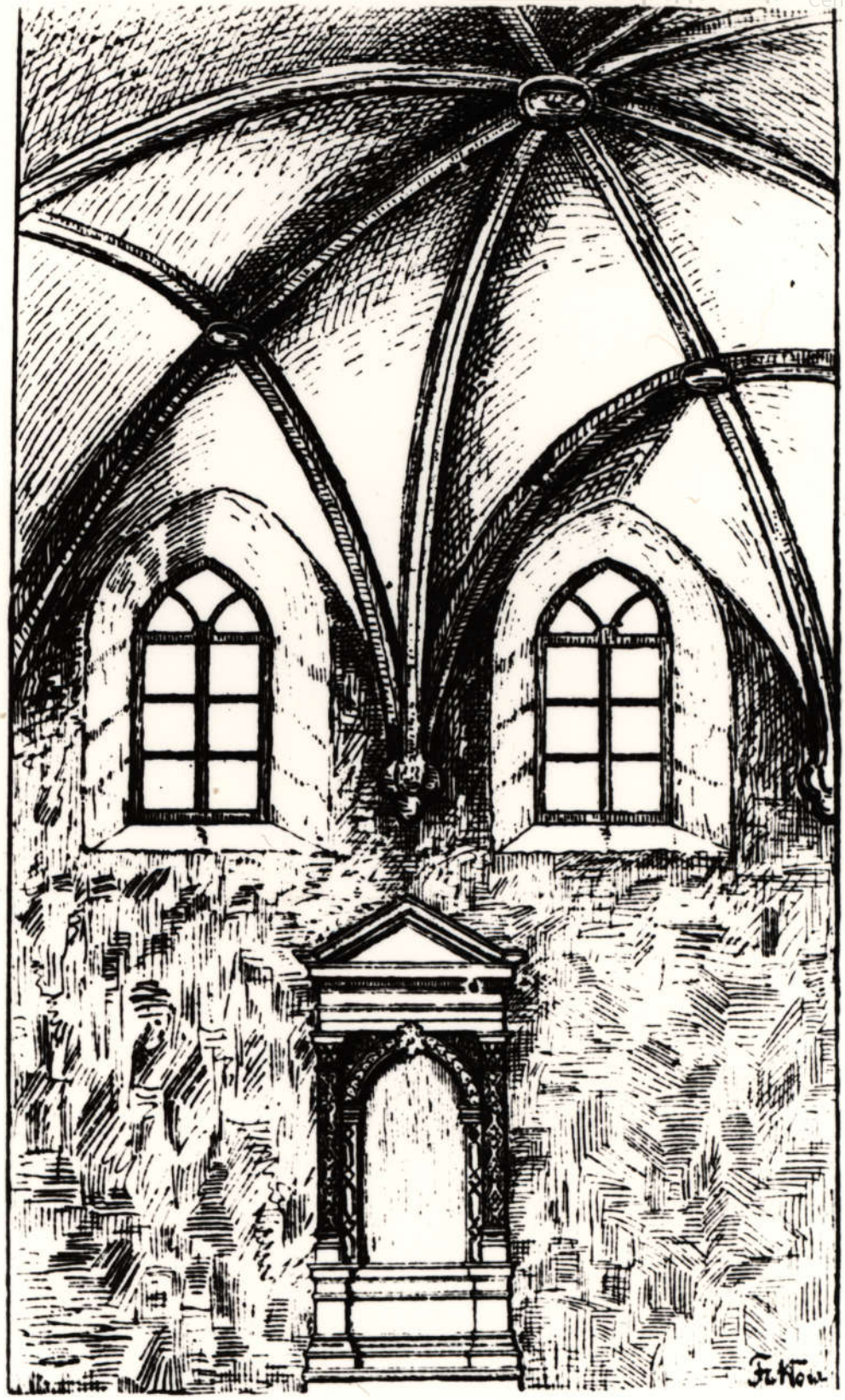
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 11. **Widok ściany wschodniej synagogi Nachmanowiczów.** (Rys. Fr. Kowaliszyn).

uma.lvivcenter.org

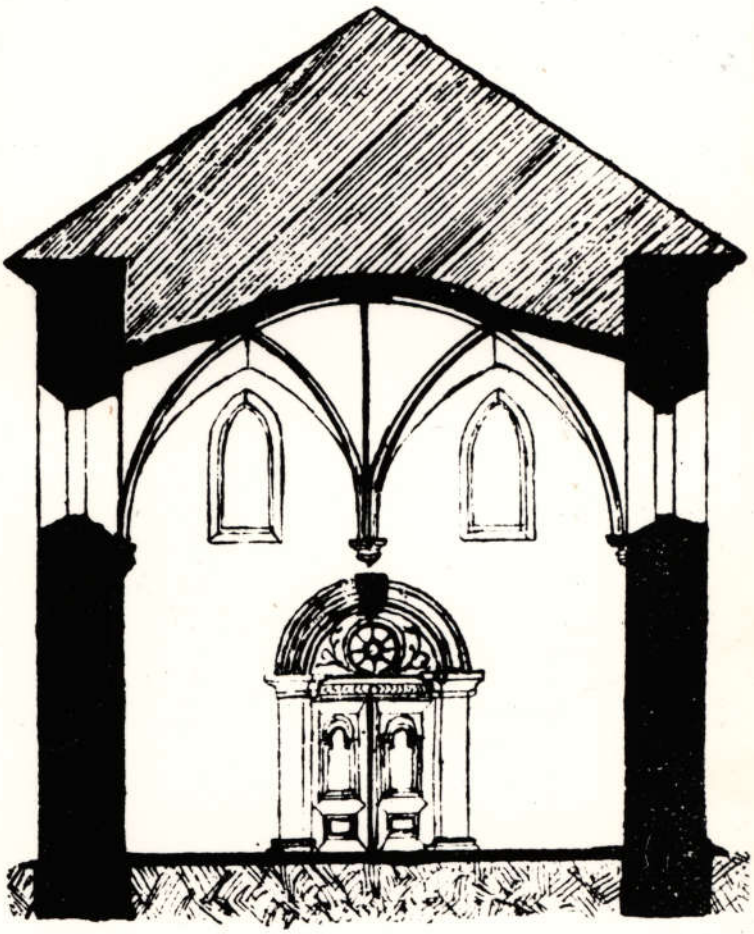
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 11. Widok ściany wschodniej synagogi Nachmanowiczów. (Rys. Fr. Kowaliszyn).

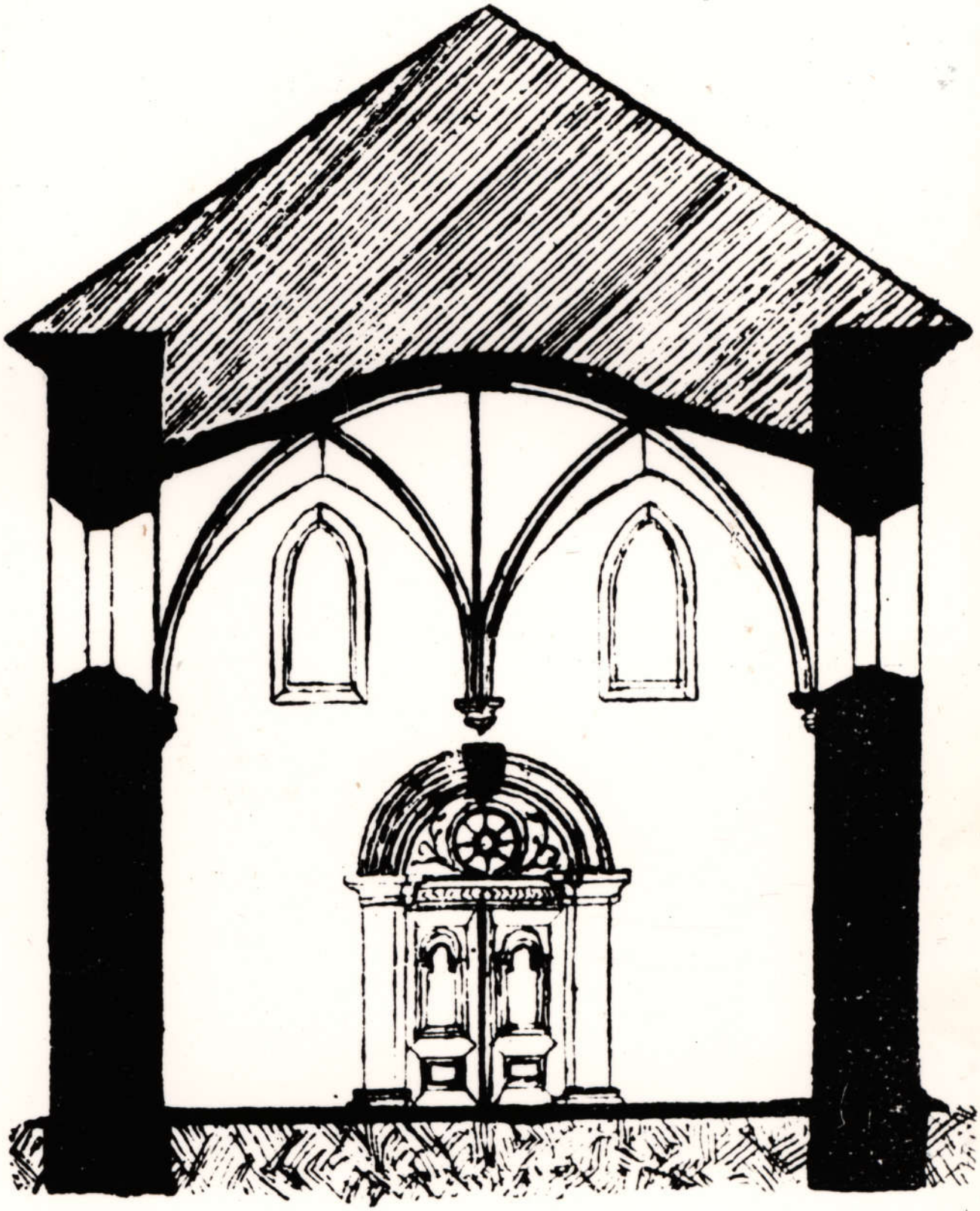
uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Fig. 16.
Przekrój synagogi „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

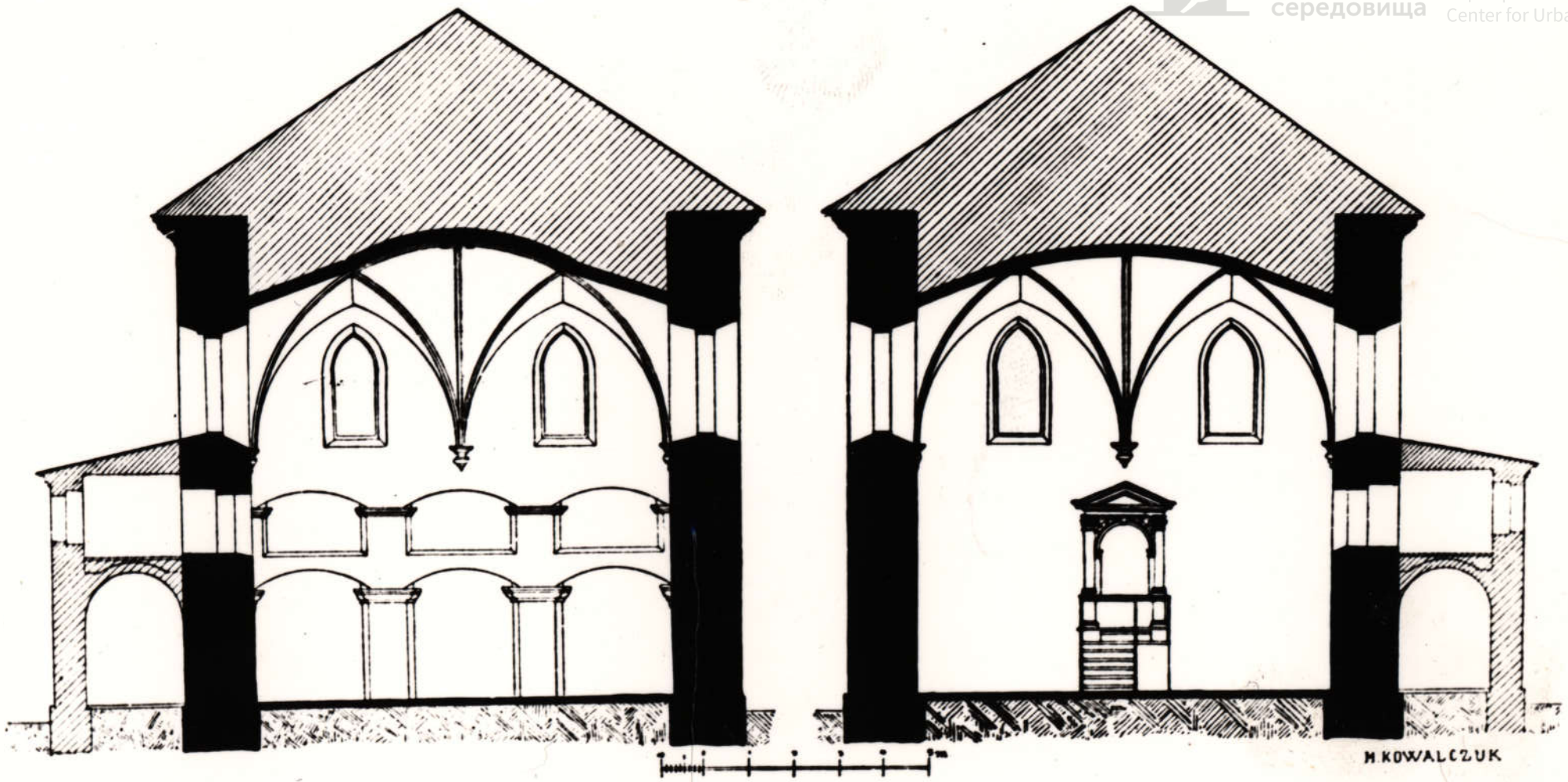
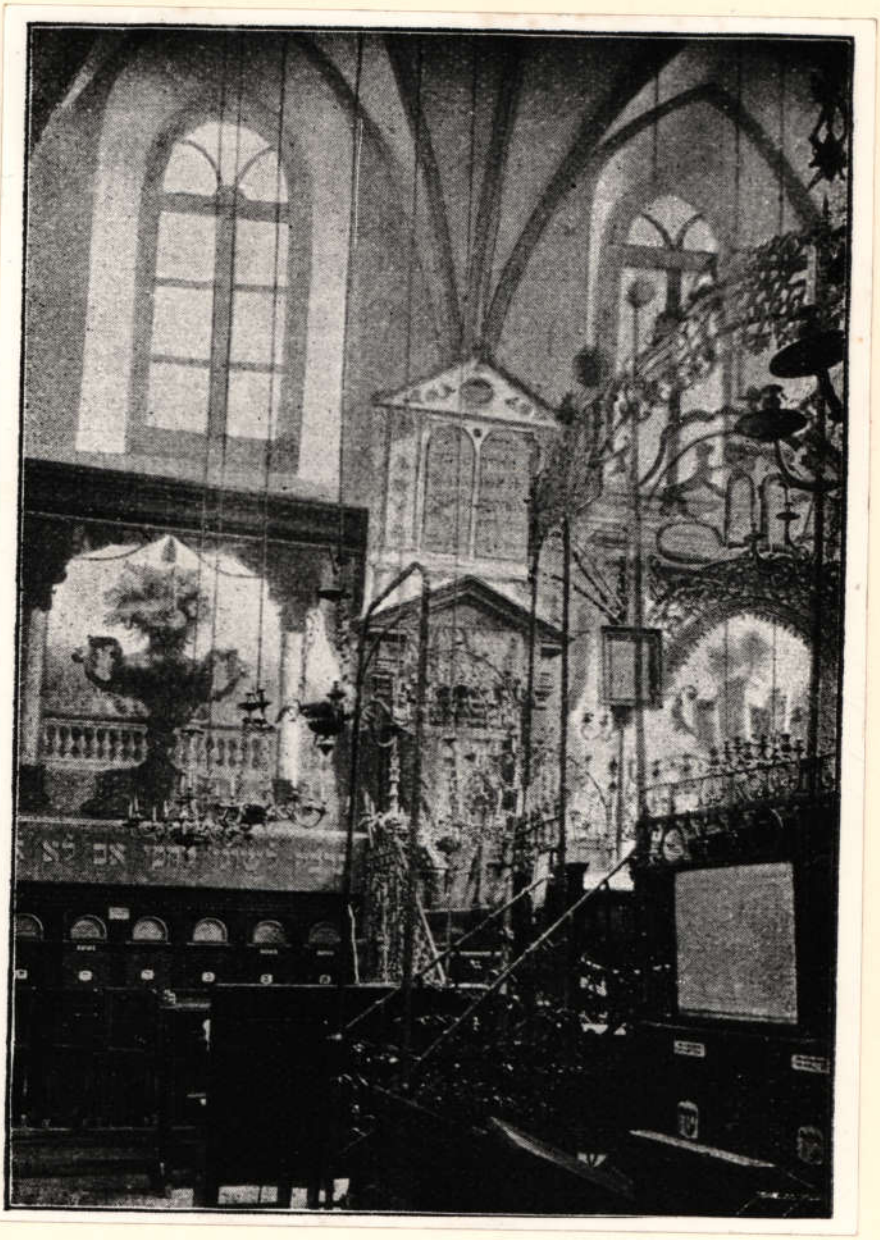

Fig. 16.

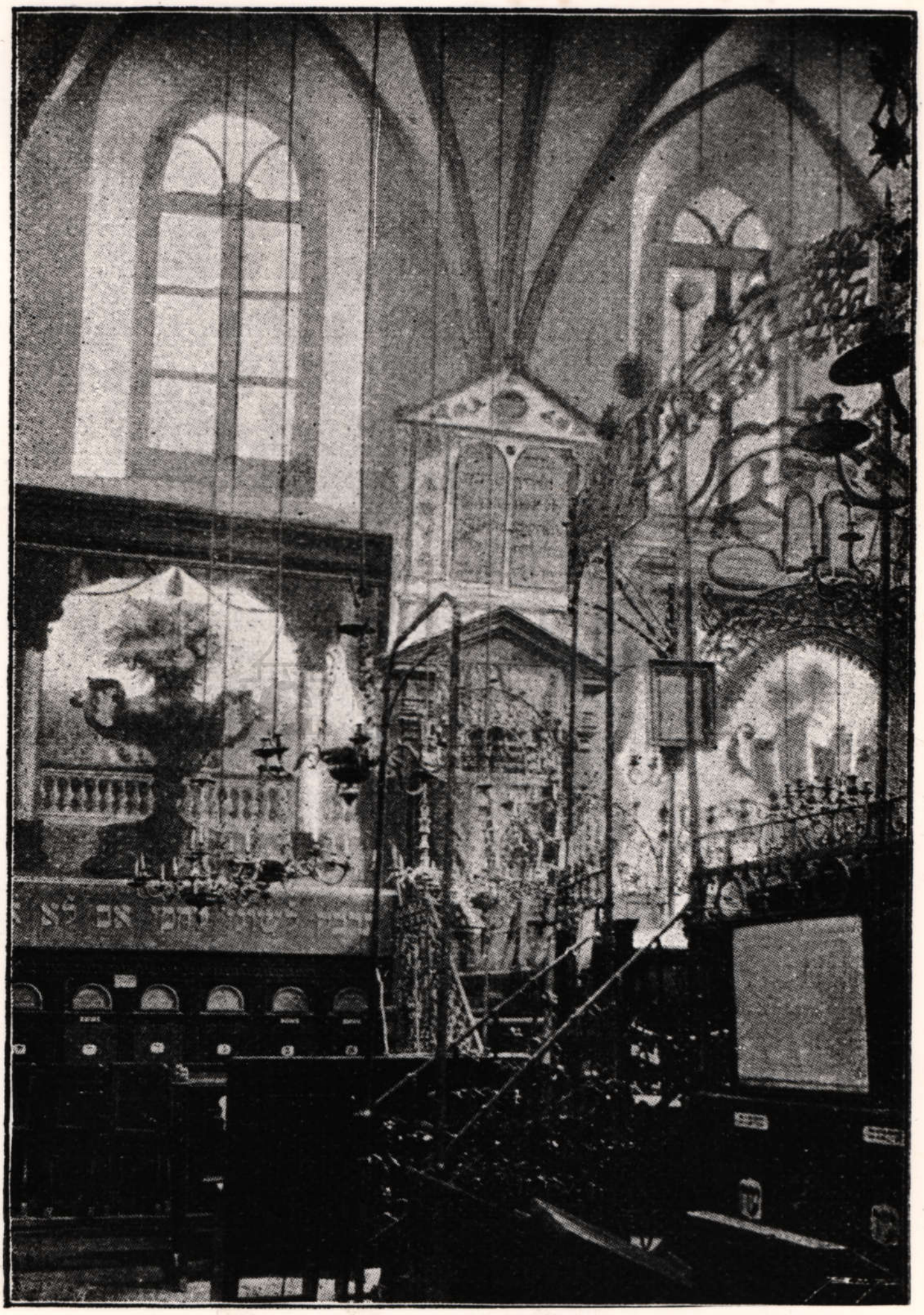
Przekrój synagogi „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

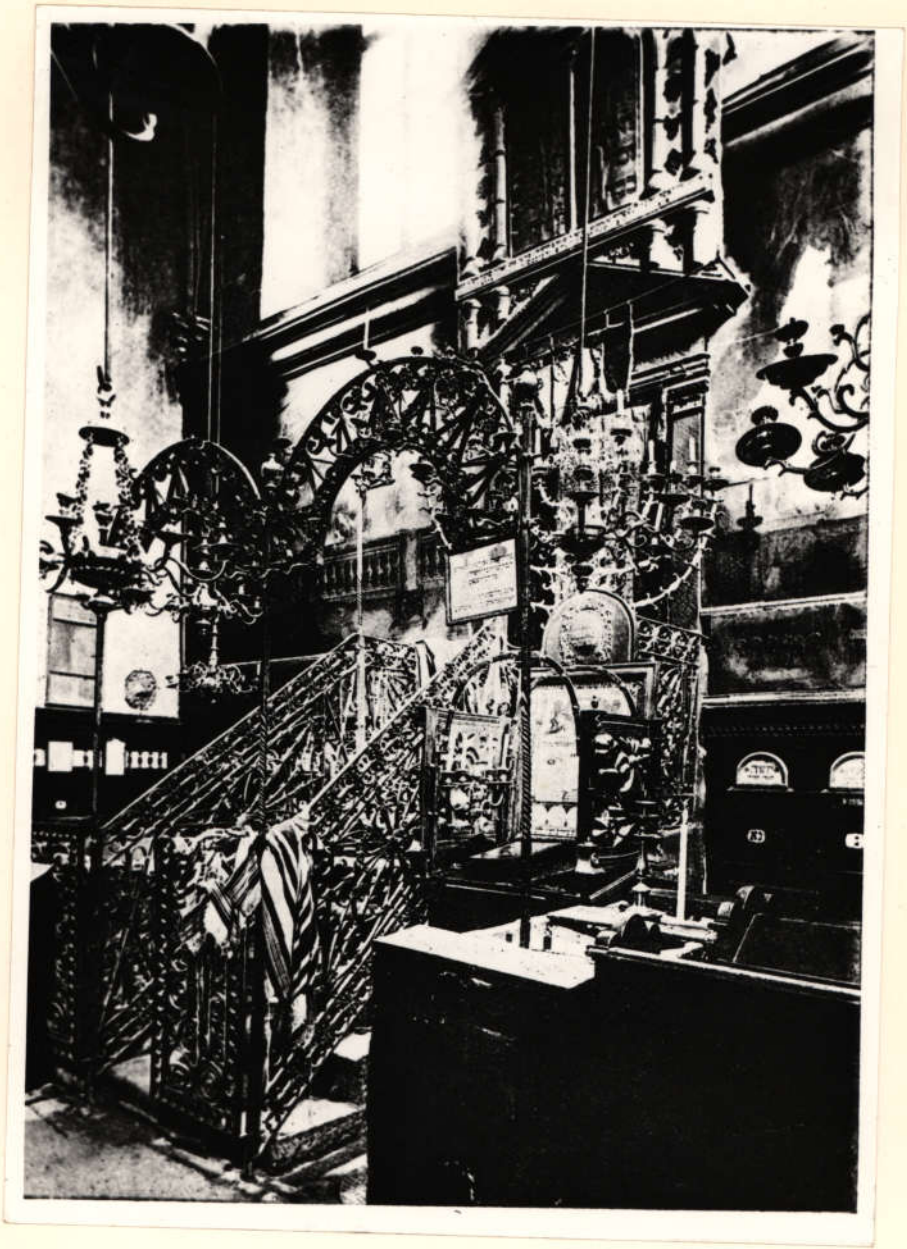

uma.lvivcenter.org

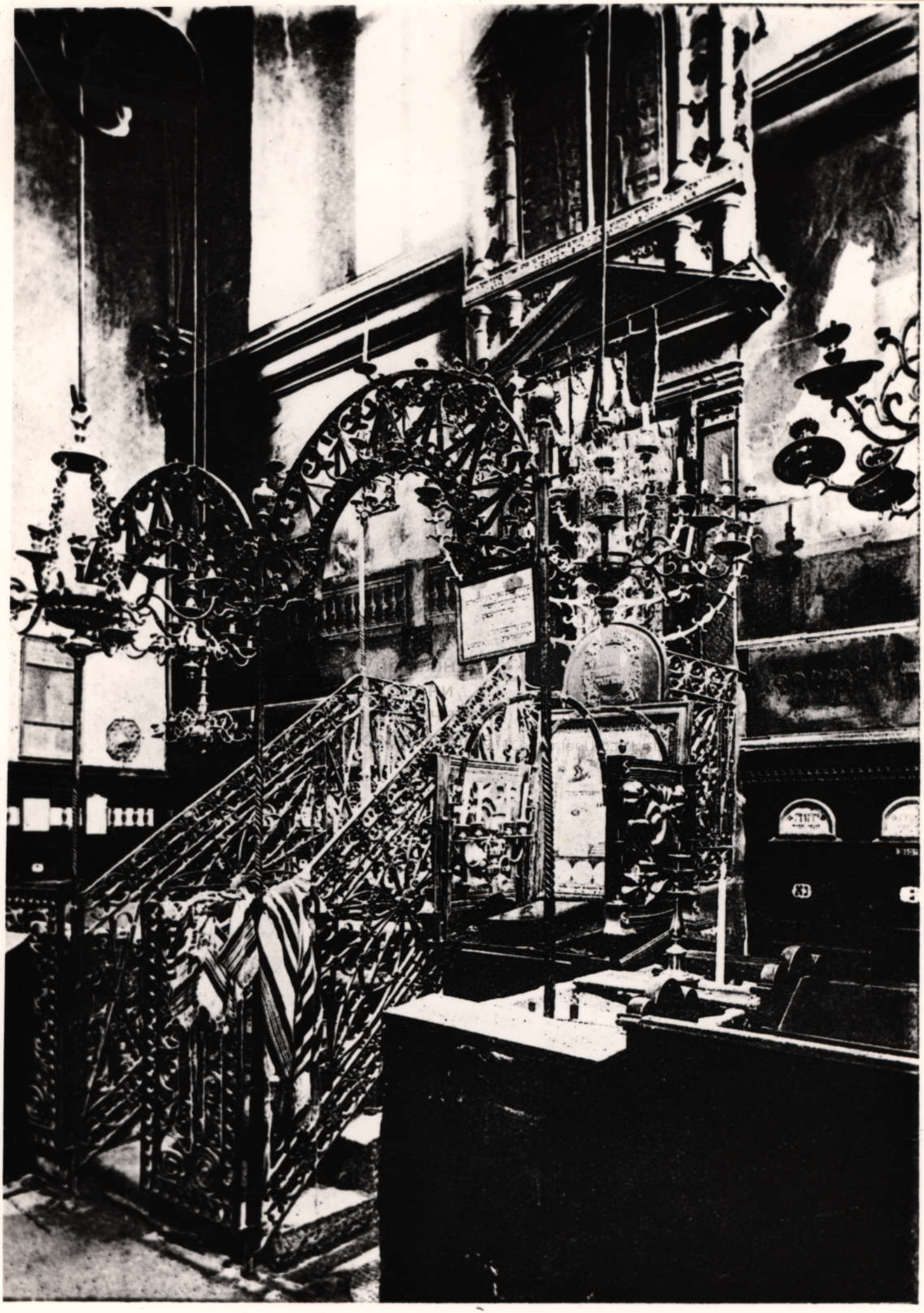

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

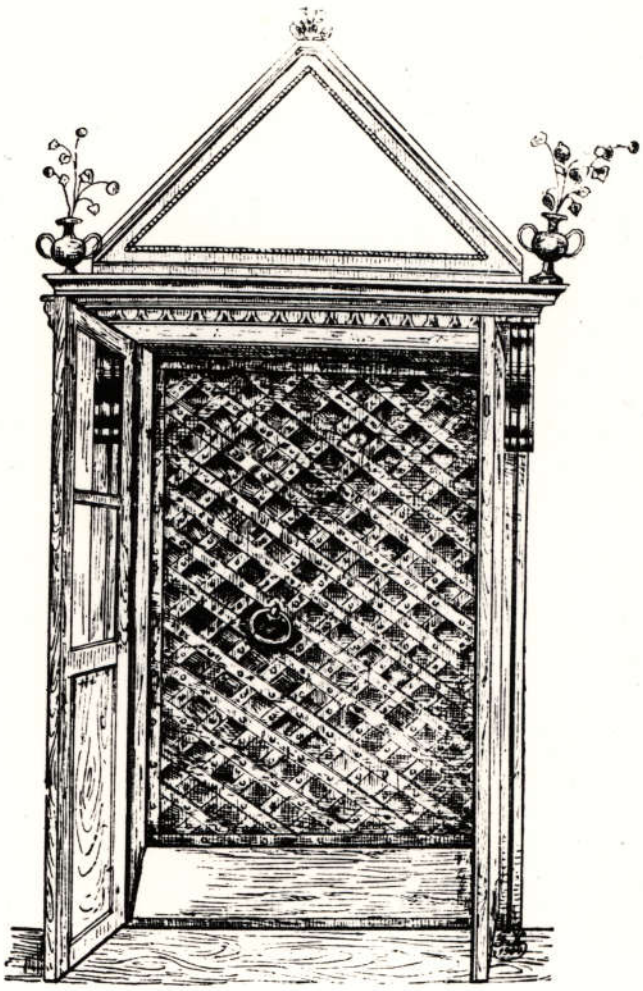

uma.lvivcenter.org

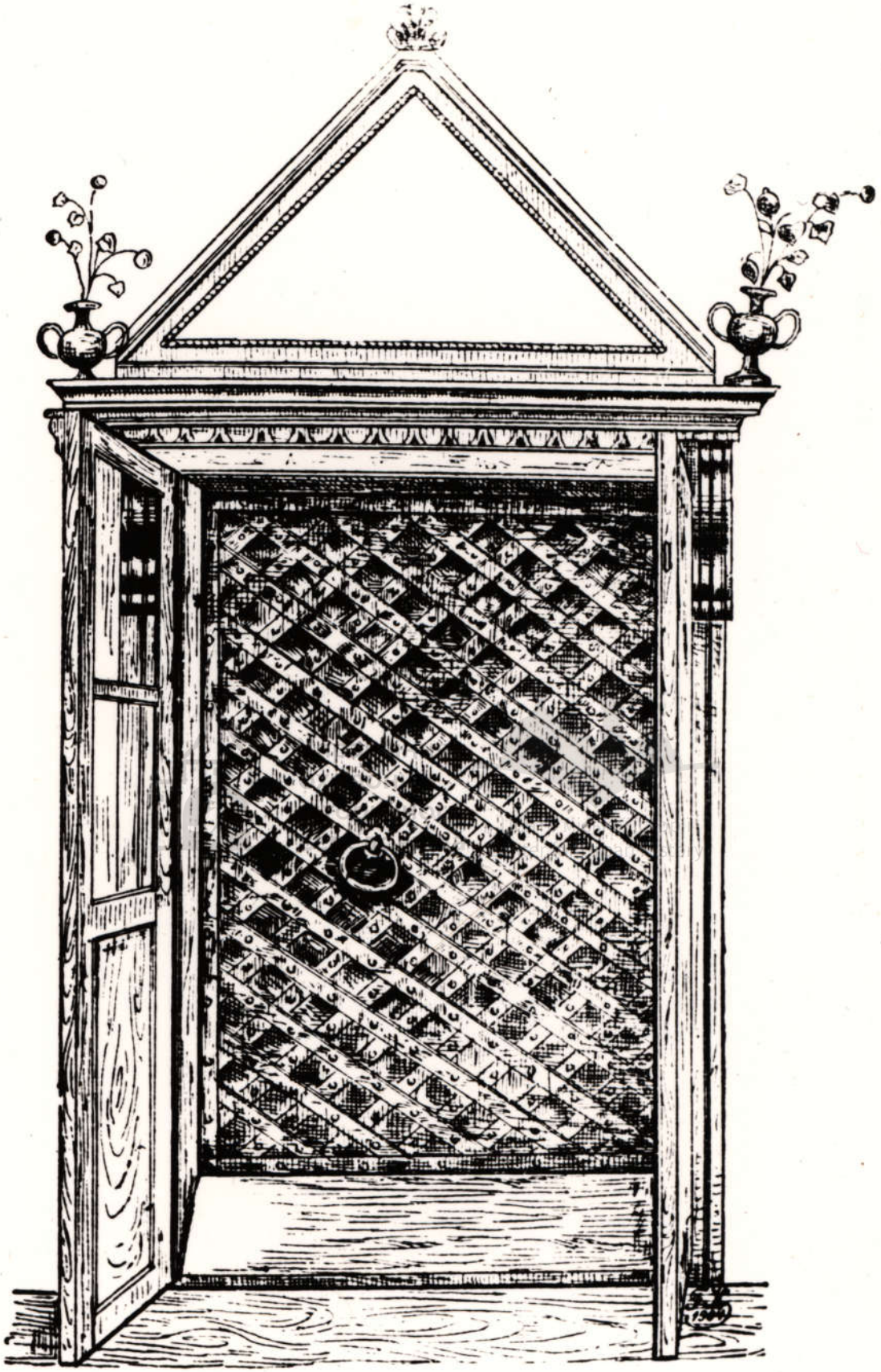
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 15.
Brama żelazna w synagodze Izaka Nachmanowicza.
(Drewniane obramowanie pochodzi z drugiej połowy XVIII w.).

uma.lvivcenter.org

Ryc. 15.

Brama żelazna w synagodze Izaka Nachmanowicza.
(Drewniane obramowanie pochodzi z drugiej połowy XVIII w.).

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

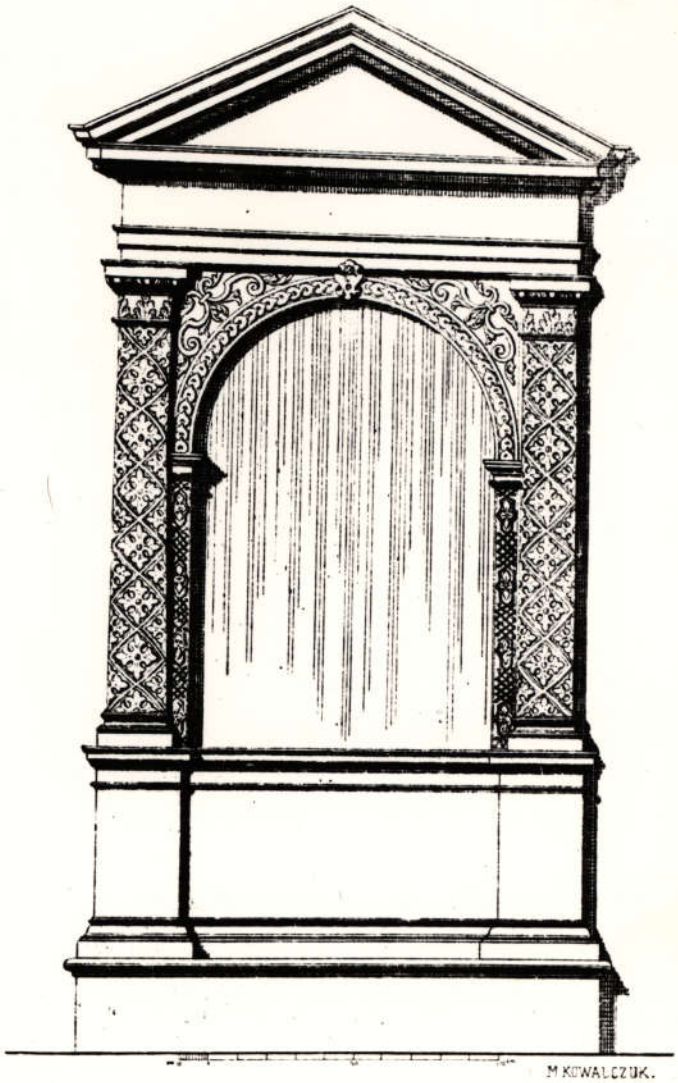

Fig. 17.
Z synagogi „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

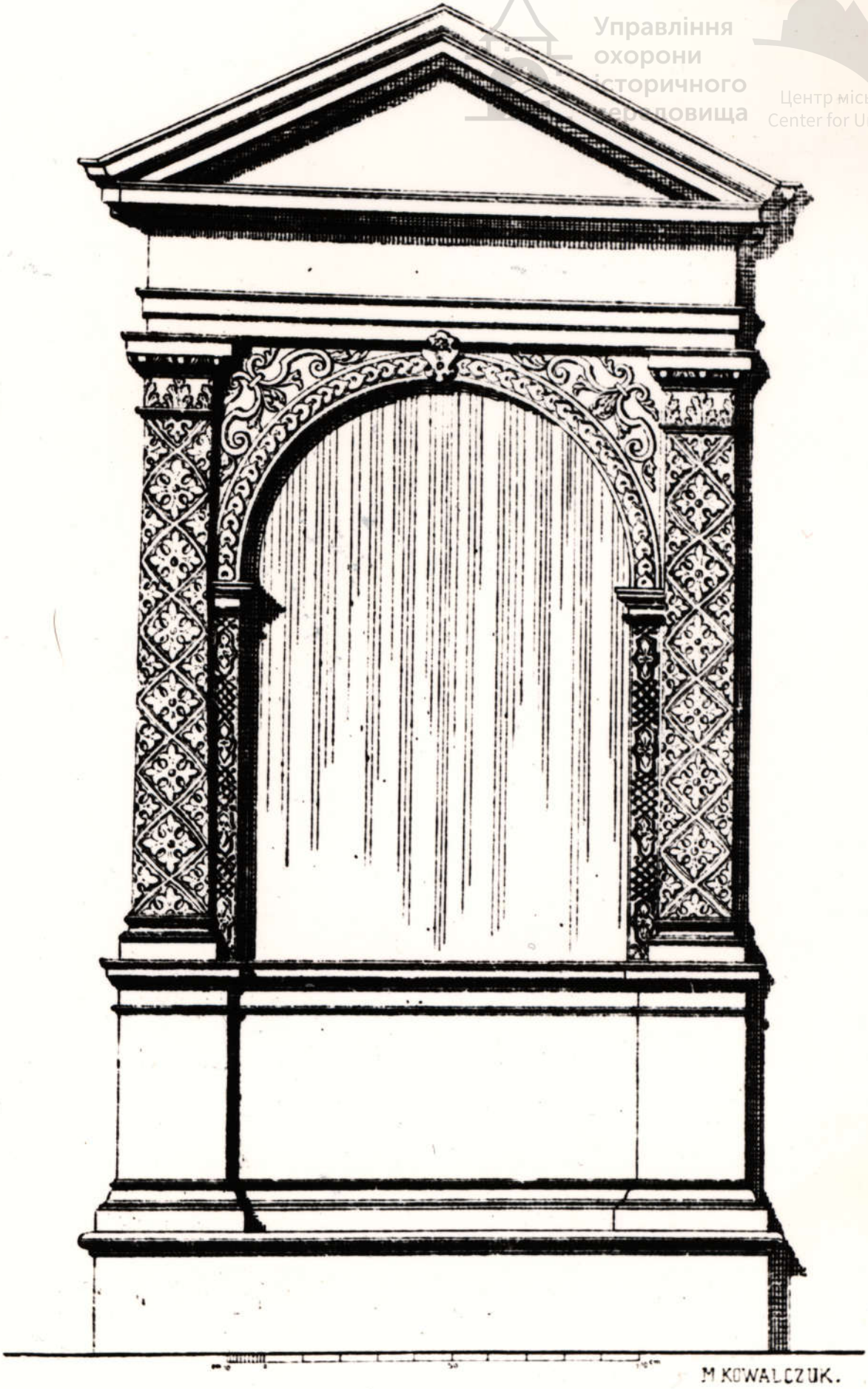
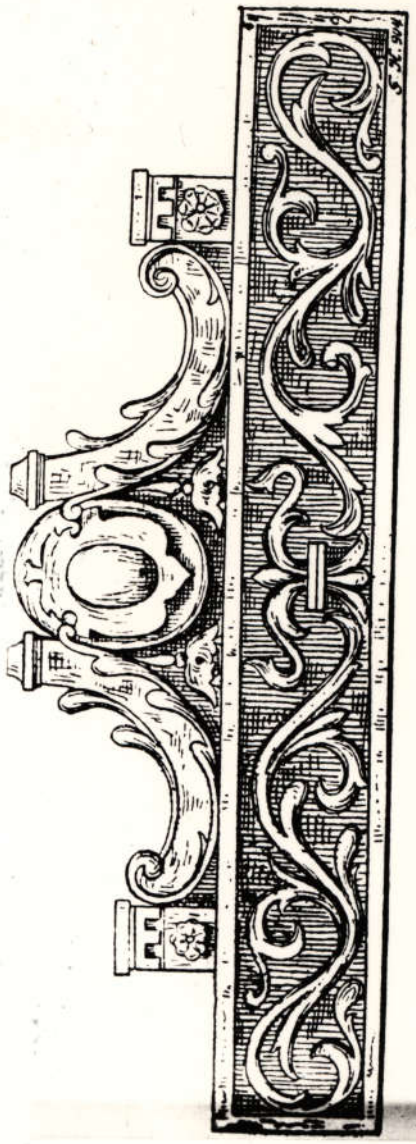

Fig. 17.

Z synagogi „Złotej Róży".

uma.lvivcenter.org

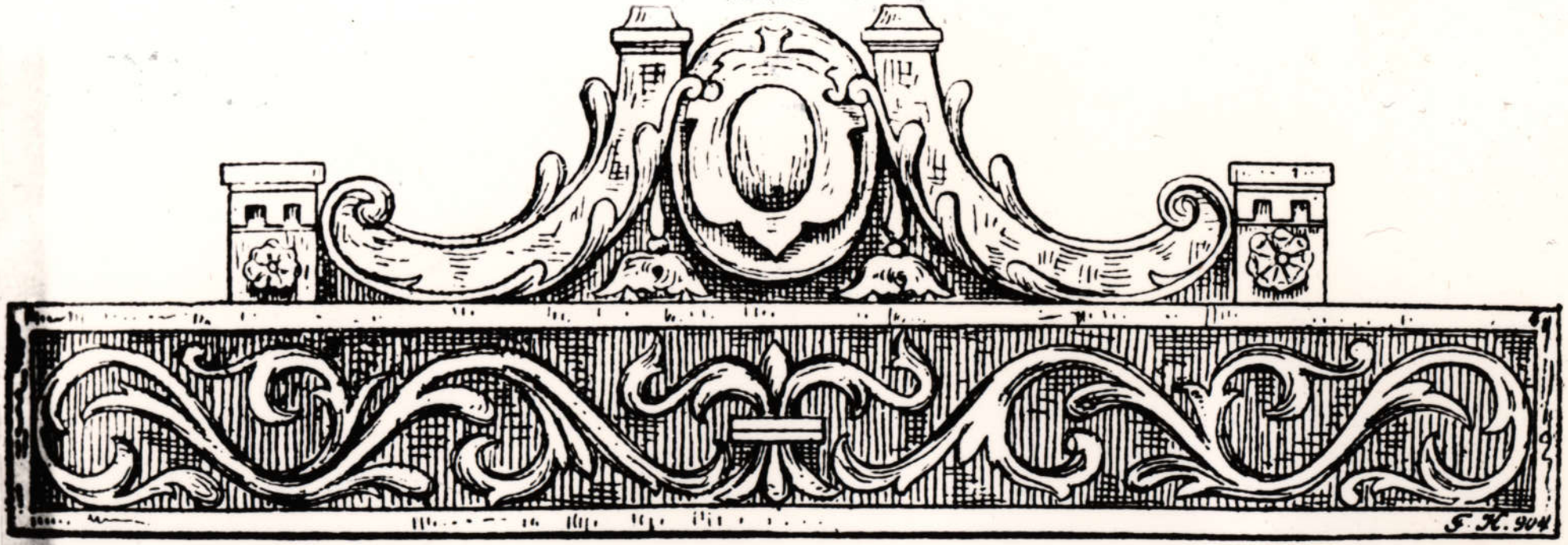
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 14.
Motyw z nad okna synagogi Izaka Nachmanowicza.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Ryc. 14.
Motyw z nad okna synagogi Izaka Nachmanowicza.

uma.lvivcenter.org